

Тема 3. Державне регулювання підприємницької діяльності

План

1. Сутність державного регулювання підприємництва.
2. Державна політика підтримки підприємництва.
3. Основні напрямки державної підтримки підприємництва в Україні
4. Регуляторна політика як елементом державної підтримки бізнесу

1. Сутність державного регулювання підприємництва

Роль держави в економічному житті суспільства сьогодні значно посилюється. Це виявляється у розробці системи нормативно-правових актів, спрямованих на регулювання ринку, підприємницької діяльності, митних правил, банківської діяльності, цін і заробітної плати, соціального захисту населення.

Державне регулювання підприємництва – це вплив держави на діяльність підприємницьких структур із метою сприяння та забезпечення нормальних умов їх функціонування.

Об'єктивна потреба регулювання підприємництва сьогодні в Україні зумовлена цілями економічної політики держави, зокрема:

- поступовим переходом до ринкової економіки;
- створенням сприятливих умов для вільної творчої праці, реалізації підприємницької ініціативи;
- підпорядкування суспільного виробництва потребам та інтересам людей;
- підвищенням престижу підприємництва;
- забезпеченням високої ефективності діяльності підприємницьких структур та ін.

Суб'єкти державного регулювання підприємницької діяльності в Україні:

- Міністерство економіки;
- Міністерство фінансів;
- Державний комітет України з питань регуляторної політики й підприємництва;
- Державна податкова адміністрація;
- Державний комітет стандартизації, метрології та сертифікації;
- Антимонопольний комітет України.

2. Державна політика підтримки підприємництва

Економічний зміст державної підтримки полягає в розробці та реалізації системи державних програм науково-технічного, ресурсного, фінансового, консультативного, кадрового та іншого сприяння розвитку підприємництва. Державні програми підтримки можуть реалізовуватися центральними та місцевими органами виконавчої влади. Програми мають забезпечити формування тих невід'ємних елементів соціально-економічного простору, які підприємницький сектор не спроможний створити самостійно, а саме: нормативно-правового (адміністративного) забезпечення; інституційних засад розвитку бізнесу; функціональних (цілових) форм державного регулювання.

Нормативно-правове забезпечення розвитку підприємництва включає: формування законодавчої бази підприємництва і її вдосконалення; нормативне регулювання умов господарської діяльності, включаючи сертифікацію і стандартизацію; адміністративне регулювання через механізм державної реєстрації підприємств, ліцензування підприємницької діяльності, квотування обсягів виробництва, експорту, імпорту товарів.

Базою нормативно-правового (адміністративного) забезпечення розвитку підприємництва є законодавчі та інші нормативно-правові акти, відповідні норми цивільного, кредитно-фінансового, податкового, адміністративного, трудового та інших галузей чинного законодавства. Нормативне регулювання щодо підприємств державного сектору, коли держава як власник основних засобів виробництва директивно впроваджує певні нормативи і здійснює контроль за цим процесом. Для підприємств недержавного сектору нормативне регулювання здебільшого має індикативний характер. Нормативне регулювання полягає в

установленні державою граничних розмірів окремих показників, що характеризують якісний стан підприємств.

Державна підтримка підприємництва крім нормативно-законодавчого та інституціонального сприяння використовує також і функціональні (цільові) форми та методи, які умовно можна розділити на такі складові:

- матеріально-технічна підтримка;
- науково-технічна (інноваційна) підтримка;
- фінансово-інвестиційна підтримка;
- податкове регулювання та сприяння самофінансуванню бізнесу;
- зовнішньоекономічне регулювання та захист національних підприємств;
- екологічне регулювання бізнесу.

3. Основні напрямки державної підтримки підприємництва в Україні

Враховуючи головні цілі державної підтримки підприємництва:

- формування потужного підприємницького сектора;
- стимулювання перспективних видів і напрямків діяльності;
- сприяння нагромадженню інвестиційних ресурсів та інвестиційних ресурсів та інвестиційно-інноваційній діяльності у пріоритетних галузях;
- забезпечення стабільного функціонування вітчизняного підприємництва в умовах міжнародної конкуренції,

можна виділити *основні напрямки державної підтримки підприємництва в Україні*:

1. Вдосконалення нормативно-правової бази підприємництва.
2. Проведення ефективної конкурентної політики.
3. Створення ефективної системи фінансово-кредитної та гарантійної підтримки підприємця.
4. Деретуляція економіки.
5. Створення сприятливого інвестиційно-інноваційного клімату.
6. Забезпечення стабільності національної валюти.
7. Удосконалення приватизаційного процесу.
8. Проведення реструктуризації, системної трансформації підприємств, адаптації їхньої діяльності до вимог ринку.
9. Підтримка ефективно працюючих підприємств незалежно від форм власності, сприяння розвитку малого підприємництва.
10. Підвищення ефективності функціонування державного сектора економіки.
11. Заохочення іноземних інвестицій, залучення їх у приватизаційну сферу і в реальне виробництво.
12. Сприяння держави у створенні й розвитку ринкової та соціальної інфраструктури.
13. Обмеження тінізації економіки шляхом стимулювання трансформації некримінальної тіньової економіки в легальну, а також перекриття джерел кримінального бізнесу.
14. Ефективне використання міжнародної допомоги з метою розвитку підприємництва.
15. Формування у суспільстві відповідного типу економічної культури й морально-психологічної атмосфери.

В умовах сучасної економіки повинна здійснюватись розумна взаємодія держави і підприємців. З точки зору держави, підприємці повинні забезпечувати реалізацію цілей і інтересів загальнонаціонального характеру (підвищення добробуту народу, підтримка екологічної безпеки та інше). З точки зору підприємців держава повинна створювати умови, при яких вони зможуть ефективно реалізувати цілі своєї діяльності (максимізація прибутку, мінімізація ризику, захист власності та ін.). Державна політика просто не має права відставати від змін в ринковій економіці, інакше вона перетвориться з ефективного стабілізатора і регулятора в бюрократичну надбудову, що гальмує розвиток економіки

4. Регуляторна політика як елементом державної підтримки бізнесу

На сучасному етапі розвитку України суттєвим елементом державної підтримки бізнесу має стати *регуляторна політика*, яка означає: спрощення порядку створення, реєстрації та ліквідації суб'єктів підприємництва, скорочення переліку видів підприємницької діяльності, що підлягають ліцензуванню та патентуванню, потребують одержання сертифікатів і будь-яких інших дозволів на здійснення підприємництва; обмеження кількості перевірок і права контролю за діяльністю суб'єктів підприємництва; спрощення процедури митного оформлення вантажів у процесі здійснення експортно-імпортних операцій; забезпечення послідовності й стабільності нормативно-правового регулювання підприємництва.

Інституційні засади регуляторної підтримки підприємництва включають: наявність організаційної структури; інформаційно-консультаційне забезпечення підприємництва; кадрове забезпечення; наукове методичне забезпечення; моніторинг державної підтримки.

Організація ефективної підтримки підприємництва обов'язково вимагає формування розвинутої інфраструктури, що є невід'ємним компонентом ринкової економіки і створює сприятливі умови для розвитку бізнесу. До складу інфраструктури ринку входять: фінансово-кредитна інфраструктура, організаційно-технічна інфраструктура, інформаційно-аналітична інфраструктура.

Розвиток підприємництва потребує створення розвинутої системи інформаційно-консультаційного забезпечення. Основним елементом такої системи має бути мережа регіональних інформаційно-аналітичних центрів, що у подальшому інтегруватимуться в єдину інформаційну систему.

Держава сприяє створенню ефективної системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів та підприємницької діяльності, розробленню навчальних планів, програм і методичних посібників для підготовки підприємців залежно від рівня їх базової підготовки, термінів навчання, для підвищення кваліфікації учителів і викладачів, використання державних телерадіоканалів для навчання широких верств населення основам підприємницької діяльності.

Сприяння розвитку підприємництва в Україні передбачає також: проведення комплексу наукових досліджень, пов'язаних з проблемами розвитку підприємництва; розроблення і впровадження нових підходів та методів щодо аналізу й прогнозування розвитку цього сектора економіки; вивчення світового досвіду з питань формування державної політики сприяння розвитку підприємства.